

Rok 1989 očima StB - vyšetřování petice Několik vět

13.9.2024 - | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Petice Několik vět měla nečekaný ohlas, podepisovaly ji tisíce lidí, včetně známých umělců. Jména signatářů zveřejňovala ve svém vysílání rozhlasová stanice Svobodná Evropa. Komunistický režim zahájil rozsáhlou kampaň v médiích. Zapojila se i Státní bezpečnost.

Dne 26. července 1989 bylo zahájeno trestní stíhání pro § 100 odst. 1 písm. a) tr. z. – pobuřování proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky, které bylo zdůvodněno tím, že „zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že úmyslem bylo vyvolat u čs. veřejnosti hromadné protestní akce, namířené proti politice KSČ a její vedoucí úloze v naší socialistické společnosti“. Druhý den byly provedeny domovní prohlídky u **Alexandra Vondry, Stanislava Devátého, Jana Urbana a Jiřího Křížana**. Alexandr Vondra podal následně stížnost, „... protože *Několik vět nepovažuji za trestnou činnost, nýbrž za součást petičního práva garantovaného ústavou ČSSR.*“ Stěžoval si i Jan Urban, podle kterého nebylo právně specifikováno, v čem *Několik vět* pobuřuje proti socialistickému státnímu zřízení. Obě stížnosti byly zamítnuty generálním prokurátorem ČSR. Většina věcí zabavených během prohlídek byla vrácena až po pádu komunismu. Součástí vyšetřování byly písmoznalecké a daktyloskopické posudky i zvukové záznamy vysílání rádia Svobodná Evropa. Především ale byli k výslechům zváni signatáři **Několika vět**.

„Podepsal jsem se na přiložený list“

Zpěvačka **Hana Zagorová** uvedla: „*Předložené papíry jsem četla ve spěchu a za špatného osvětlení a v průběhu mého zběžného čtení mě oba mládenci referovali, co je obsahem této petice. Z jejich vyprávění si právě pamatuji to, co jsem dosud do protokolu uvedla a co slýchávám denně ve sdělovacích prostředcích. Z toho jsem usoudila, že se nejedná o nic, co bych nemohla stvrdit svým podpisem.*“ Herec **Jan Hrušínský** vypověděl: „*Poprvé jsem se s výzvou Několik vět seznámil v divadelním klubu Realistického divadla, kde pracuji. Víím jen, že jsem se do klubu dostal v době, kdy tam bylo plno lidí, přibližně 40 nebo 30. U jednoho stolu byl hlouček lidí, kteří tam něco četli. Ze zvědavosti jsem se tam šel podívat a viděl jsem, že je tam nějaký papír velikosti A4 a na něm strojopisný text s názvem Několik vět. Tento jsem si také přečetl, a protože požadavky v tomto textu uváděné se mi nezdály být ničím, co by bylo namířené proti naší republice, tak jsem se též podepsal na přiložený list, jako výraz toho, že s obsahem výzvy Několik vět souhlasím.*“ Herec **Václav Kopta** svůj podpis zdůvodnil: „... protože jsme s přítelkyní neshledali v textu výzvy Několik vět nic špatného, tak jsme se také podepsali.“ **Zdeněk Svěrák** dodal: „*Já jsem se s obsahem petice seznámil, a protože mi její obsah hovořil z duše, na přiložený arch papíru jsem se vlastnoručně podepsal, abych vyjádřil svůj souhlas s textem petice.*“

Po několika měsících museli vyšetřovatelé přiznat, že „výsledky svědků nepřinesly očekávaný výsledek“. Vyšetřování se protahovalo a teprve začátkem listopadu se začalo připravovat obvinění proti Alexandru Vondrovi a Václavu Havlovi. Zanedlouho přišel pád komunismu a začátkem prosince 1989 bylo hledání autorů **Několika vět** zastaveno „neboť vzhledem ke změně situace zanikla trestnost činu“ (z ústavy totiž byla vypuštěna slova o vedoucí úloze KSČ ve společnosti).

Každá zpravodajská služba představuje důležitý zdroj informací. Také ministerstvo vnitra v komunistickém Československu – především prostřednictvím státobezpečnostních složek – podávalo stranickým i státním (v tomto pořadí) funkcionářům informace, které nemohli získat jinými cestami. V podstatě šlo o informování o potenciálních nebezpečích jak zpoza hranic, tak uvnitř státu, i o jakýsi monitoring veřejného mínění. K tomu, aby mohly být zpracovávány souhrnné zprávy, musel být v rámci resortu vybudován informační systém, který by zpracovával informace postupně od nejnižších organizačních složek po centrálu a zpět. Hlavní zdroj informací o situaci v Československu přicházel ze Státní bezpečnosti, a to prostřednictvím analytického odboru II. správy Sboru národní bezpečnosti (SNB). Ten soustřeďoval poznatky získané na centrální i regionální úrovni vlastní operativní činností, tajným sledováním, nasazováním operativní techniky a zejména prostřednictvím tajných spolupracovníků. Na počátku roku 1989 byly každodenně zpracovávány tzv. denní informace, shrnující nejdůležitější události ze státobezpečnostního hlediska.

Související:

- První díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – Lidové milice do zbraně!
- Druhý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – brutální zákroky a 1400 zadržených
- Třetí díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – výbuch v Ústí nad Labem
- Čtvrtý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – soud s Václavem Havlem
- Pátý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – výhrůžky bombami
- Šestý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – únos letadla
- Sedmý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – zpráva o bezpečnostní situaci ČSSR
- Osmý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – zásah proti Čs. helsinskému výboru
- Devátý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – oslavy 1. máje
- Desátý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – neúspěšný únos letadla
- Jedenáctý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – Václav Havel na koncertě Joan Baezové
- Dvanáctý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – petice Několik vět
- Třináctý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – nálady ve společnosti
- Čtrnáctý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – za zrušení povinné služby
- Patnáctý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – jednadvacáté výročí okupace
- Šestnáctý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – smrt z rukou sovětského vojáka

<https://www.ustrcr.cz/rok-1989-ocima-stb-vysetrovani-petice-nekolik-vet>